

ทักษะการกำกับตนเองในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครู ในภาวะการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 Self-Regulated Skills in Online Learning during the Covid-19 Pandemic for Pre-Service Teachers

ศุภณัฐ พานา¹
Supanut Pana

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครูสาขาสังคมศึกษา ในภาวะการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และวิเคราะห์ทักษะการกำกับตนเองในการเรียนการสอนในภาวะดังกล่าว โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีระยะเวลาการเก็บข้อมูล 4 เดือน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับทักษะการกำกับตนเองในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครูในภาวะการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยมีนิสิตครู สาขาวิชาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้มาจากการเปิดรับอาสาสมัคร จำนวน 112 คน แบ่งเป็น นิสิตหญิง 71 คน นิสิตชาย 41 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครูในภาวะการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับครอบครัวของตน ซึ่งเป็นบ้านพักของตนเองในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยแอปพลิเคชันที่คณาจารย์เลือกใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้แก่กลุ่มเป้าหมายเป็นอันดับแรก ได้แก่ Zoom Cloud Meetings และส่วนใหญ่จะใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย วิธีการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และวิธีการสอนแบบอภิปรายเดี่ยวและอภิปรายกลุ่มย่อย ตามลำดับ และ (2) กลุ่มเป้าหมายประเมินว่าตนเองมีทักษะการกำกับตนเองค่อนข้างมาก ในองค์ประกอบที่ 1 การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการบริหารจัดการการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง องค์ประกอบที่ 5 ความรักในการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 6 ความคิดสร้างสรรค์ และ องค์ประกอบที่ 7 การมองอนาคตในแง่ดี ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตอยู่ในระดับ 5 ส่วนองค์ประกอบที่ 3 ความริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ และ องค์ประกอบที่ 8 ทักษะสืบค้นและทักษะการแก้ปัญหา กลุ่มเป้าหมายประเมินว่าตนเองมีทักษะการกำกับตนเองระดับปานกลาง กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตอยู่ในระดับ 4

คำสำคัญ: ทักษะการกำกับตนเอง การเรียนการสอนออนไลน์

¹อาจารย์ ดร. ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ
Lecturer, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Bangkok.
Corresponding author e-mail: supanut.pana@hotmail.com

ARTICLE HISTORY: Received 3 October 2022, Revised 6 February 2023, Accepted 17 February 2023

Abstract

This exploratory research aims to study the condition of online learning during the COVID-19 pandemic among social studies pre-service teachers and to analyze self-regulated skills in teaching and learning under such conditions. The data collection period was 4 months. Data were collected by using the self-assessment form on self-regulated skills in online learning of pre-service teachers during the COVID-19 pandemic. The target group is pre-service teachers of Social Studies, freshmen to seniors, at Srinakharinwirot University. The sample consisted of 112 volunteers, 71 female, and 41 male pre-service teachers. The results of the research is as follow: 1) the environment in online teaching and learning of pre-service teachers during the COVID-19 pandemic, most of the pre-service teachers lived with their families in their own home in Bangkok and surrounding areas. The application that lecturers choose to use to manage online teaching for their pre-service teachers first was Zoom Cloud Meetings and most of them use lecture, group processes, and single discussion and small group discussion respectively. and 2) Pre-service teachers assessed that they had relatively high self-regulated skills in component 1: the opportunity for learning, component 2: ability to manage learning management, component 4: responsibility for own learning, component 5: passion of learning, component 6: creativity and component 7: optimistic. The arithmetic mean is at 5. Component 3: initiative and independent learning and component 8: search skills and problem-solving skills the pre-service teachers assessed that they had moderate self-regulated skills, their arithmetic mean were at level 4.

Keywords: *Self-Regulated skills, Online learning*

บทนำ

จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นอย่างมาก มีผู้เรียนได้รับผลกระทบกว่า 1.5 พันล้านคน (มากกว่าร้อยละ 90 ของผู้เรียนทั้งหมด) ทั่วโลก (คะเนิง บัวพล. 2563) ซึ่งประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน โดยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคในประเทศนั้นเกิดขึ้นในช่วงที่ระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยหลายแห่งยังมีการเรียนการสอนอยู่ จึงส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก แนวทางหนึ่งที่มหาวิทยาลัยในประเทศไทยได้นำมาใช้ในการรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวคือ การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งมีข้อดีคือ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้ทุกสถานที่ และทุกเวลา และลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19

สำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ในปัจจุบันนั้นได้มีการเลือกใช้แพลตฟอร์มอย่างหลากหลาย อาทิ Zoom Cloud Meetings, Google Hangouts Meet, Webinar, Microsoft Teams, Facebook Live และ Line เป็นต้น ผู้สอนสามารถเลือกใช้โปรแกรมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสม

กับรายวิชา โดยครูมีบทบาทในการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Tami & Minseok. 2019; Sung, Chang & Liu. 2016 Hardy & Hutchinson. 2007) ได้แก่ (1) การเป็นผู้สนับสนุนและช่วยเหลือผู้เรียนในการกำหนดเป้าหมาย วางแผนและจัดการการเรียนรู้ (2) การให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ (3) การออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น และ (4) ผู้สอนอาจสร้างแรงกดดันในการเรียนรู้ เช่น ความวิตกกังวลในการทดสอบ ซึ่งอาจเป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาตนเอง แต่อย่างไรก็ตามผู้สอนควรพิจารณาผู้เรียนเป็นราย ๆ ไปโดยพิจารณาช่วงวัยเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม มุลนิธินันแห่งเอเชีย (2563) ได้วิเคราะห์ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ คือ (1) ความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่อาจเพิ่มมากขึ้นสืบเนื่องจากความสามารถในการเข้าถึงการศึกษาและความพร้อมทางด้านอุปกรณ์ (2) ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนที่ยังไม่เพียงพอ ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดของผู้สอนในเรื่องของความรู้หรือทักษะในการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนและเทคนิคในการสอนออนไลน์ (3) ระบบส่งเสริมและสนับสนุนการสอนออนไลน์ของครูยังไม่เพียงพอ ทั้งในด้านการวางแผนการเรียนการสอนและการประเมินผลสัมฤทธิ์การศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทัศน์ ผักเจริญผล และคณะ (2563) และสิริพร อินทสนธิ์ (2563) ที่พบว่า ความเสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ตของทั้งผู้เรียนและผู้สอน การลดลงของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียน การเข้าถึงอุปกรณ์เครื่องคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนการสอนออนไลน์ นอกจากนี้ในกลุ่มของนิสิตครูซึ่งจำเป็นจะต้องฝึกประสบการณ์สอน การฝึกภาคปฏิบัติจึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่เมื่อเกิดการระบาดของโรคโควิด 19 การฝึกปฏิบัติการต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับมาสู่ระบบออนไลน์หรือการฝึกเสมือนจริงซึ่งเป็นสิ่งที่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องปรับตัวเป็นอย่างมาก ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจะพบว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นปัจจัยภายนอกที่ผู้สอนและผู้เรียนไม่สามารถควบคุมได้ แต่ยังมีปัจจัยภายในหนึ่งที่สำคัญในตัวผู้เรียนที่จะทำให้การเรียนการสอนทั้งในรูปแบบปกติและรูปแบบออนไลน์ประสบความสำเร็จคือ ทักษะการกำกับตนเอง (Self-regulated Skills)

ทักษะการกำกับตนเอง คือ การกำหนดและวางแผนกระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทั้งวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การทบทวนบทเรียน และการประเมินตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนกำหนดไว้ (Knowles. 1975; Skager. 1978; Griffin. 1983; Brookfield. 1984) ซึ่งลักษณะการเรียนรู้ด้วยการกำกับตนเองของบุคคลที่ยึดหลักของ Guglielmino มุ่งองค์ประกอบสำคัญ 8 ประการ ดังนี้ (เสาวคนธ์ วงศ์ศุภชัยนิมิต. 2546)

1. การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ได้แก่ ความสนใจในการเรียน ความภูมิใจเมื่อเรียนสำเร็จ ชอบการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้และผู้คน ยอมรับคำติติงในความผิดพลาดของตนเอง และมี ความพยายามในการทำความเข้าใจในเรื่องที่ยากได้

2. ความสามารถในการบริหารการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ สามารถที่จะเรียนเมื่อต้องการจะเรียน เมื่อตัดสินใจแล้วสามารถแบ่งเวลาให้กับการเรียนได้ แม้จะมีงานอื่นมากก็ตาม โดยรู้ว่าเมื่อใดที่จะเรียน ในการเรียนจะค้นหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้หัวข้อใหม่ ๆ มีความสุขกับการแก้ปัญหาที่ยาก ๆ และรู้ว่าเมื่อต้องการข้อมูลจะไปหาได้จากที่ไหน

3. ความริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ ได้แก่ ความไม่ท้อถอย แม้จะไม่ค่อยเข้าใจในสิ่งที่กำลังทำอยู่ ชอบที่จะเรียน ไม่มีปัญหาในการทำความเข้าใจในการอ่าน และสามารถทำงานด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี

4. ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง ได้แก่ การยอมรับตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความฉลาดพอสมควร ทราบดีว่าตนเองต้องการเรียนอะไร และเข้าใจบทบาทของตนเองได้ดีว่าตนเองเป็นใคร กำลังทำอะไร

5. ความรักในการเรียนรู้ ได้แก่ ความชื่นชมต่อบุคคลที่ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ มีความต้องการที่จะเรียนและปรารถนาให้มีเวลามากกว่านี้ มีความสนุกสนานในการค้นคว้า และมีความกระหายในการเรียนรู้

6. ความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ มีความคิดที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดี สามารถหาแนวทางในการเรียนสิ่งใหม่ ๆ ได้หลายทาง

7. การมองอนาคตในแง่ดี ได้แก่ ความต้องการที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต ขอบคิดถึงเรื่องอนาคต คิดว่าปัญหาเป็นสิ่ง ทำหาย และรู้ดีว่าตนเองต้องการเรียนอะไรเพิ่มเติมอยู่เสมอ

8. ทักษะการสืบค้นและทักษะการแก้ปัญหา สามารถอ่าน เขียน ฟัง และจำข้อมูล สามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหา และคิดว่าปัญหาเป็นสิ่งทำหาย

ทักษะดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนการสอน และโดยเฉพาะการเรียนการสอนออนไลน์ ในภาวะการณ์ของ โควิด-19 ที่ผู้เรียนอาจยังไม่มีความพร้อมทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต วิธีการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้สอน รวมไปถึงความเครียดที่เกิดจากนโยบายการปิดเมือง (Lock Down) (มูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย. 2563; วิทศน์ ฝักเจริญผล และคณะ. 2563) ซึ่งถ้าหากสถาบันการศึกษา ได้มีการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมทักษะการกำกับตนเองจะทำให้การเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์นี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะการกำกับตนเองในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครู เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะดังกล่าวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครูสาขาสังคมศึกษา ในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19

2. วิเคราะห์ทักษะการกำกับตนเองในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครูสาขาสังคมศึกษา ในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19

สมมุติฐานของการวิจัย

ทักษะการกำกับตนเองของนิสิตครูส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19

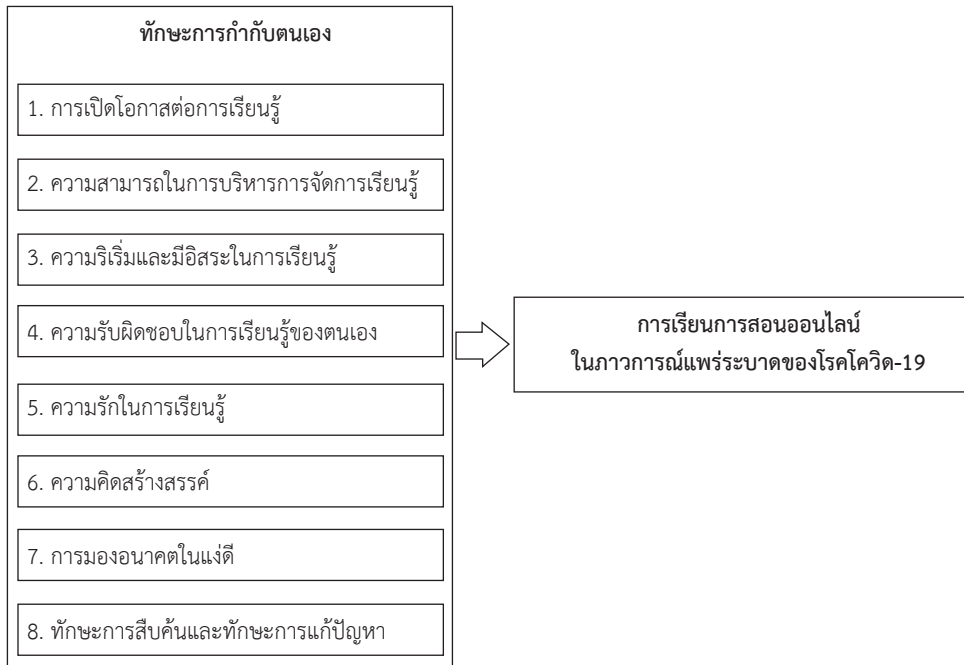
ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวแปรที่ศึกษา คือ ทักษะการกำกับตนเอง

2. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นิสิตครู สาขาสังคมศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 112 คน

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย คือ 1 พฤษภาคม 2564 – 31 ธันวาคม 2564

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นิสิตครู สังกัดสาขาสังคมศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 112 คน ซึ่งได้มาจากการเปิดรับนิสิตอาสาสมัครสาขาสังคมศึกษา ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2564

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนออนไลน์ สามารถสรุปแพลตฟอร์มและบทบาทของครูในการเรียนการสอนออนไลน์

2.1.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการกำกับตนเอง ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะการกำกับตนเอง

2.2 พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับทักษะการกำกับตนเองในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครูในภาวะการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการกำกับตนเองในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครู จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ

2.2.2 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการกำกับตนเองในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครู ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 7 ระดับ

2.2.3 เสนอแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการกำกับตนเองในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครูต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ข้อคำถามได้มาจากการสังเคราะห์วรรณกรรมของผู้วิจัย และมีการตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ตลอดจนความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล กฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ โดยคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2.2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการกำกับตนเองในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครูตามคำแนะนำของคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการกำกับตนเองในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครู ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ 1 ตุลาคม 2564 – 31 ธันวาคม 2564

4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติและแปลผลข้อมูล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยการสรุปสภาพการณ์ของทักษะการกำกับตนเองในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครู และสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำกับตนเองในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครู โดยใช้ค่า $\bar{X}$, และ S.D. พร้อมทั้งเขียนพรรณนาเชิงบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพของการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครูในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของนิสิตครูสาขาสังคมศึกษา มีนิสิตครูสาขาสังคมศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 112 คน แบ่งเป็น นิสิตหญิง 71 คน นิสิตชาย 41 คน ซึ่งเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1-4

1.2 สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครูในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19

1.2.1 ด้านสมาชิกที่อยู่อาศัยร่วมกัน ในการเรียนการสอนออนไลน์ภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับครอบครัวของตน กล่าวคือ อาศัยอยู่กับพ่อและแม่ อาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ และ อาศัยอยู่กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว มีเพียงเล็กน้อยที่อาศัยอยู่ตัวคนเดียวหรืออาศัยอยู่กับเพื่อน

1.2.2 ด้านลักษณะของที่พักอาศัย การเรียนการสอนออนไลน์ในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านพักของตนเอง ซึ่งอาจเป็นบ้าน บ้านเช่า คอนโด หรืออพาร์ทเมนต์

1.2.3 สถานที่ที่นิสิตครูสาขาสังคมศึกษาใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ใช้บ้านพักหรือห้องพักของตนเองในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลในการเรียนการสอนออนไลน์ในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นพื้นที่สีแดงในการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และมีบางส่วนที่ตัดสินใจกลับไปใช้บ้านพักตนเองในต่างจังหวัด อย่างไรก็ตามยังมีเพียงเล็กน้อยที่อาศัยร้านกาแฟ หรือ Co-Working Space ที่มีการให้บริการอินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอนออนไลน์

1.3 การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของคณาจารย์ในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19

1.3.1 แอปพลิเคชันที่คณาจารย์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 3 อันดับแรก ได้แก่ Zoom Cloud Meetings, Google Handouts Meet และ Microsoft Teams

1.3.2 วิธีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของคณาจารย์ให้แก่บัณฑิตครูสาขาสังคมศึกษา ในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 3 อันดับแรก ได้แก่ วิธีการสอนแบบบรรยาย วิธีการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และวิธีการสอนแบบอภิปรายเดี่ยวและอภิปรายกลุ่มย่อย

2. ผลการวิเคราะห์ที่ทักษะการกำกับตนเองในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครูในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำกับตนเองในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครูสาขาสังคมศึกษา ในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: ผลการประเมินตนเองเกี่ยวกับทักษะการกำกับตนเองของกลุ่มเป้าหมาย ในการเรียนการสอนออนไลน์ในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (n = 112)

องค์ประกอบของทักษะการกำกับตนเอง	ข้อความ	$\bar{X}$ รายข้อ	S.D.	$\bar{X}$ รวม
1. การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้	1. ฉันทันทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่น	5.52	1.44	5.50
	2. ขอให้ผู้สอนบอกทุกอย่างแก่ผู้เรียนในชั้นเรียน	5.15	1.60	
	3. ชอบที่มีคนช่วยชี้ให้เห็นถึงข้อผิดพลาดในสิ่งที่ตนเองกำลังทำอยู่	5.82	1.37	
2. ความสามารถในการบริหารการจัดการเรียนรู้ของตน	4. สามารถบังคับตนเองให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ควรกระทำ	5.37	1.40	5.21
	5. เชื่อว่าในการเรียนรู้ไม่มีใครช่วยเราได้ดีเท่ากับตัวเราเอง	5.40	1.53	
	6. ถ้าตัดสินใจที่จะเรียนรู้อะไรก็ตาม จะสามารถหาเวลาได้เสมอไม่ว่าจะมีภารกิจยุ่งยากก็ตาม	4.85	1.52	
3. ความริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้	7. มีความคิดว่าการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเป็นเรื่องสนุก	5.19	1.40	4.92
	8. ฉันทันทีถอดใจ แม้จะไม่ค่อยเข้าใจในสิ่งที่กำลังทำอยู่	4.92	1.37	
	9. ฉันทันสามารถเรียนออนไลน์ได้อย่างเข้าใจโดยไม่ต้องอาศัยวิธีการสอนที่จูงใจจากผู้สอน	4.64	1.33	
4. ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง	10. เมื่อนักศึกษาต้องการเรียนรู้สิ่งใดก็จะหาวิธีที่จะเรียนรู้ให้ได้	5.35	1.41	5.22
	11. ฉันทันรู้สึกผิดถ้าตนเองไม่รู้จักเรียนรู้ในสิ่งที่ควรเรียนรู้	5.24	1.54	
	12. ฉันทันจัดหาอินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียรเพื่อใช้สำหรับการเรียนการสอนออนไลน์	5.06	1.49	
5. ความรักในการเรียนรู้	13. มีความคิดว่ายิ่งเรียนมากก็จะได้พบ ได้เรียนรู้สิ่งที่น่าสนใจมาก	5.23	1.46	5.34
	14. พยายามหาโอกาสแลกเปลี่ยน พูดคุยกับเพื่อนเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ	5.44	1.42	
	15. ฉันทันมักชื่นชมหรือประทับใจต่อเพื่อนที่ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอและนำมาเป็นแบบอย่าง	5.34	1.44	

ตารางที่ 1: (ต่อ)

องค์ประกอบของทักษะ การกำกับตนเอง	ข้อความ	$\bar{X}$ รายข้อ	S.D.	$\bar{X}$ รวม
6. ความคิดสร้างสรรค์	16. ฉันมีความชำนาญในการใช้แอปพลิเคชันในการทำงานและส่งงานในรูปแบบออนไลน์	5.54	1.29	5.34
	17. ฉันมีอุปกรณ์ที่มีความพร้อมในการเรียนการสอนออนไลน์	5.25	1.49	
	18. ฉันและผู้สอนช่วยกันวางแผนการใช้แอปพลิเคชันที่ส่งเสริมการเรียนการสอนออนไลน์ได้เป็นอย่างดี	5.23	1.36	
7. การมองอนาคต ในแง่ดี	19. ฉันต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	4.81	1.52	5.20
	20. ฉันรู้ว่า มีอะไรบางอย่างที่ฉันยังไม่รู้และต้องการเรียนสิ่งนั้นเพิ่มเติม	5.20	1.47	
	21. หากฉันมีปัญหาในการเรียน ฉันจะใช้แอปพลิเคชันในการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียนเสมอ	5.58	1.42	
8. ทักษะสืบค้นและ ทักษะการแก้ปัญหา	22. ฉันปรับวิธีการเรียนรู้ตามคำชี้แนะและคำแนะนำของผู้รู้	5.56	1.33	4.84
	23. ไม่เคยเบื่อหน่ายที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจแม้ว่าสิ่งนั้นจะยาก	4.51	1.43	
	24. ฉันสามารถอธิบายบุคคลที่อยู่อาศัยร่วมกันกับฉันไม่ให้เข้ามารบกวนฉันในขณะที่เรียนออนไลน์	4.46	1.88	

จากค่าเฉลี่ยเลขคณิตในการประเมินตนเองเกี่ยวกับทักษะการกำกับตนเองของกลุ่มเป้าหมายในการเรียนการสอนออนไลน์ในภาวะการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า กลุ่มเป้าหมายประเมินว่าตนเองมีทักษะการกำกับตนเองค่อนข้างมาก ในองค์ประกอบที่ 1 การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการบริหารจัดการการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง องค์ประกอบที่ 5 ความรักในการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 6 ความคิดสร้างสรรค์ และ องค์ประกอบที่ 7 การมองอนาคตในแง่ดี ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตอยู่ในระดับ 5 ส่วนองค์ประกอบที่ 3 ความริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ และ องค์ประกอบที่ 8 ทักษะสืบค้นและทักษะการแก้ปัญหา กลุ่มเป้าหมายประเมินว่าตนเองมีทักษะการกำกับตนเองระดับปานกลาง กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตอยู่ในระดับ 4

สรุปและอภิปรายผล

1. สภาพแวดล้อมและการจัดการเรียนการสอนให้แก่นิสิตครูสังคมศึกษาในภาวะการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

การสำรวจสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครูในภาวะการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า ในการเรียนการสอนออนไลน์ภาวะการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับครอบครัวของตน กล่าวคือ อาศัยอยู่กับพ่อและแม่ อาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ และ อาศัยอยู่กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว มีเพียงเล็กน้อยที่อาศัยอยู่ตัวคนเดียวหรืออาศัยอยู่กับเพื่อน โดยส่วนใหญ่เป็นบ้านพักของตนเอง ซึ่งอาจเป็นบ้าน บ้านเช่า คอนโดมิเนียม หรือ อพาร์ทเมนต์ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล บางส่วนที่ตัดสินใจกลับไปใช้บ้านพักตนเองในต่างจังหวัด อย่างไรก็ตาม ยังมีเพียงเล็กน้อยที่อาศัยที่ร้านกาแฟ หรือ Co-Working Space ที่มีบริการอินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมภายนอกชั้นเรียนออนไลน์จะพบว่า นิสิตส่วนใหญ่เลือกใช้สถานที่ที่ตนเองมีความสะดวกสบายในการเรียน อาทิ สถานที่ที่ไม่มีผู้คนมารบกวน การมีเครือข่าย

อินเทอร์เน็ตที่มีเสถียรภาพ รวมไปถึงการพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจถึงภาวะที่นิสิตต้องเผชิญ สอดคล้องกับข้อควรคำนึงสำหรับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนออนไลน์ที่ระบุว่า ครูและผู้ปกครอง ควรจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ น้อยที่สุด ทั้งด้านกายภาพ จิตภาพ สังคม และสารสนเทศ (สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ. 2548) และข้อเสนอแนะจากงานวิจัยของ วิณิช ภาเจริญ และคณะ (2564) ที่สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยที่จะทำให้การเรียนการสอนแบบออนไลน์ใน ภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีประสิทธิภาพคือ อุปกรณ์การเรียนการสอนออนไลน์ สัญญาณ อินเทอร์เน็ตที่มีเสถียรภาพ เป็นต้น อีกทั้งในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์คณาจารย์ของนิสิต ครูสาขาสังคมศึกษา เลือกใช้แอปพลิเคชัน Zoom Cloud Meetings, Google Handouts Meet และ Microsoft Teams เป็นช่องทางหลักในการเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางที่เป็นการสื่อสารสองทาง (Two Way Communication) ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ระบุว่า ในการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไปแล้ว ควรส่งเสริมให้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถติดต่อ สื่อสารกันได้ตลอดเวลาและให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนโดยทันทีทันใด (Angel. 1993 อ้างใน วิชิตา รัตนเพียร. 2542; วรท พฤษภากุลนนท์. 2550) รวมไปถึงการที่คณาจารย์ เลือกใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย วิธีการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และวิธีการสอนแบบอภิปรายเดี่ยว และอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นวิธีการสอนหลักในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งวิธีการสอน ดังกล่าวเอื้อให้เกิดความความร่วมมือระหว่างผู้เรียน ความร่วมมือระหว่างกลุ่ม เป็นการสร้างความ สัมพันธ์เป็นทีมโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน อีกทั้งยังกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องตามหลักการพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Angel. 1993 อ้างใน วิชิตา รัตนเพียร. 2542)

2. ทักษะการกำกับตนเองในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครูในภาวะการณ์แพร่ระบาดของ โรคโควิด-19

ค่าเฉลี่ยเลขคณิตในการประเมินตนเองเกี่ยวกับทักษะการกำกับตนเองของกลุ่มเป้าหมาย ในการเรียนการสอนออนไลน์ในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า กลุ่มเป้าหมายประเมิน ว่าตนเองมีทักษะการกำกับตนเองค่อนข้างมาก ในองค์ประกอบที่ 1 การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการบริหารการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบ ในการเรียนรู้ของตนเอง องค์ประกอบที่ 5 ความรักในการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 6 ความคิดสร้างสรรค์ และ องค์ประกอบที่ 7 การมองอนาคตในแง่ดี ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตอยู่ในระดับ 5 สอดคล้องกับ ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการกำกับตนเอง (Knowles. 1975; Griffin. 1983; Tough. 1979; สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน. 2526; สมคิด อิสระวัฒน์. 2542) ที่ระบุว่า การที่ผู้เรียนรู้ถึงความแตกต่าง ระหว่างการสอนที่ครูเป็นผู้ชี้นำกับการเรียนด้วยการนำตนเอง และมีความสามารถที่จะสัมพันธ์กับ เพื่อน ๆ ในการนำเพื่อนมาเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อสะท้อนผล แนวคิดของตนจะทำให้ผู้เรียนสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองได้ และมีกำลังใจในการเรียนรู้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tami & Minseok (2019) ที่ค้นพบว่าการกำหนดเป้าหมาย การกำกับตนเอง และการรับรู้ความสามารถของตน เป็นตัวแปรทางจิตวิทยา ที่สำคัญของผู้เรียนในการวางเป้าหมายความสำเร็จและการควบคุมตนเอง ในส่วนขององค์ประกอบ ที่ 3 ความริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ และ องค์ประกอบที่ 8 ทักษะสืบค้นและทักษะการแก้ปัญหา

ที่ค้นพบว่ากลุ่มเป้าหมายประเมินว่าตนเองมีทักษะการกำกับตนเองระดับปานกลาง กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตอยู่ในระดับ 4 ซึ่งสะท้อนได้จากการค้นพบว่า ข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจภายใน อาทิ ข้อคำถามที่ 8 ฉันไม่ท้อถอย แม้จะไม่ค่อยเข้าใจในสิ่งที่กำลังทำอยู่ ข้อคำถามที่ 23. ไม่เคยเบื่อหน่ายที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจแม้ว่าสิ่งนั้นจะยาก ของกลุ่มเป้าหมายอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม ความวิตกกังวลดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเรียนที่จะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Albelvisi I & Yusob. 2019; Tami & Minseok. 2019)

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการทำวิจัยเรื่องทักษะการกำกับตนเองในการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตครูในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัยเรื่องนี้ ดังนี้

1. ควรมีการเก็บข้อมูลจากผู้สอนเพิ่มเติมเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การวัดและประเมิน แพลตฟอร์มที่ใช้ในการสอน การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดทั้งในด้านงบประมาณ การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ อาทิ จัดหาแพลตฟอร์มที่เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ จัดเตรียมเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีเสถียรภาพ ลดภาระงานเอกสารของคณาจารย์ในการบันทึกการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เป็นต้น เพราะปัจจัยดังกล่าวมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทักษะการกำกับตนเองของผู้เรียนในลำดับถัดไป

2. ควรเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยการใช้แบบสังเกต และเข้าไปสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการประเมินตนเองเพียงฝ่ายเดียว จึงควรมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

3. ควรเก็บข้อมูลกับผู้ปกครองของนิสิตครู เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อทักษะการกำกับตนเองของนิสิตครูในการเรียนออนไลน์ในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่บ้าน การจัดพื้นที่ภายในบ้านในการเรียนการสอนออนไลน์ ความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเรียนการสอนออนไลน์ รวมไปถึงความเครียดอันเนื่องมาจากภาวะการณ์แพร่ระบาดของโรค เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้มอบทุนสนับสนุนงานวิจัยจาก ทุนรายได้ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปี 2564

เอกสารอ้างอิง

คะนิง บัวพูล. (2563). Zoom ทางเลือกการเรียนการสอนออนไลน์ในยุคระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19). สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://clib.psu.ac.th/km/zoo>
มูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย. (2563). การแพร่ระบาดของโควิด-19 สร้างผลกระทบต่อการศึกษาไทยที่สำคัญ 3 ประการ. สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2564, จาก www.kenan-asia.org
วรัท พุกษากุลนนท์. (2550). การเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web-Based Instruction). สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <http://www.kroobannok.com/133>

- วิชิตดา รัตน์เพียร. (2542). การเรียนการสอนผ่านเว็บ: ทางเลือกใหม่ของเทคโนโลยีการศึกษาไทย. **วารสารครุศาสตร์**. 27(3): 29-35.
- วิทัศน์ ผักเจริญผล กนิษฐา เขาวัดพัฒนกุล พินดา วราสุนันท์ กุลธิดา นุกุลธรรม กิตติศอร เหล่าเหมณี สีนินุช สุวรรณภักชาติ และ สุมิตร สุวรรณ. (2563). ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส COVID-19. **วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนา มนุษย์**. 4(1): 44-61.
- วินิจ ผาเจริญ ภัทรชัย อุทาพันธ์ กรวิทย์ เกาะกลาง และ สุรัชย์ พุดชู. (2564). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของพลเมืองไทยวัยเรียนกับสถานการณ์การเรียนออนไลน์ในยุคไวรัสโควิด-19. **วารสารปัญญาปณิธาน**. 6(1): 1-14.
- สมคิด อิสระวัฒน์. (2542). การเรียนรู้ด้วยตนเอง. **วารสารการศึกษานอกโรงเรียน**. 4(11): 73-79.
- สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน. (2526). **จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่**. เชียงใหม่: ลานการพิมพ์
- สิริพร อินทสนธิ์. (2563). โควิด-19 กับการเรียนการสอนออนไลน์ กรณีศึกษา รายวิชาการเขียนโปรแกรมเว็บ. **วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์**. 22(2): 203-214.
- สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ. (2558). **การออกแบบและพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการศึกษา**. มหาสารคาม: ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เสาวคนธ์ วงศ์ศุภชัยนิมิต. (2546). **การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้ใหญ่**. ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษานอกระบบ). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Albelvisi I & Yusob. (2019). Factors Influencing Learners' Self-Regulated Learning Skills in a Massive Open Online Course (MOOC) Environment. **Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE**. 20(3): 1-16.
- Brookfield, Stephen. D. (1984). Self-Directed Adult Learning: A Critical Paradigm. **Adult Education Quarterly**. 35(2): 59-71.
- Griffin. (1983). **Curriculum Theory in Adult Lifelong Education**. London: Croom Helm.
- Hardy, L & Hutchinson, A. (2007). Effects of Performance Anxiety on Effort and Performance in Rock Climbing: A Test of Processing Efficiency Theory. **Anxiety, Stress, and Coping**. 20(2): 147-61.
- Knowles, Malcolm S. (1975). **Self – Directed Learning: A Guide for Learners and Teachers**. Chicago: Association Press.
- Sung, Yao-Ting; Chang, Kuo EN; & Liu, Tzu-Chien. (2016). The Effects of Integrating Mobile Devices with Teaching and Learning on Students' Learning Performance: A Meta-Analysis and Research Synthesis. **Computers & Education**. 94: 252-275.
- Tami, I. & Minseok, K. (2019). Structural Relationships of Factors Which Impact on Learner Achievement in Online Learning Environment. **International Review of Research in Open and Distributed Learning**. 20(1): 111-124.

Tough, Allen. (1979). **The Adult's Learning Projects: A Fresh Approach to Theory and Practice in Adult Learning**. 2nd ed. Toronto: Ontario Institute for studies in Adult Education.

Skager, Rodney W. (1978). **Lift Long Education Practice**. Hamburg: UNESCO Institute for Education.